

Отримано: 16.01.2025

Прорецензовано: 21.01.2025

Прийнято до друку: 28.01.2025

e-mail: svitlana.hodzhal@oa.edu.ua,

tetiana.yushchuk@oa.edu.ua

DOI: 10.25264/2409-6806-2025-36-151-157

Годжал С., Гуль Т. Диктаторський режим Р. Трухільйо в Домініканській Республіці. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Історичні науки»*. Острог, 2025. Вип. 36. С. 151–157.

УДК 94 (7/8): 321+929

Світлана Годжал, Тетяна Гуль

ДИКТАТОРСЬКИЙ РЕЖИМ Р. ТРУХІЛЬЙО В ДОМІНІКАНСЬКІЙ РЕСПУБЛІЦІ

Стаття присвячена аналізу диктаторського режиму Рафаеля Трухільйо в Домініканській Республіці, який тривав із 1930 р. до 1961 р. У роботі розглядаються основні аспекти його життя, правління, включаючи використання репресивного апарату, культу особистості та політичного контролю, що дозволили Р. Трухільйо утримувати владу протягом тривалого періоду. Аналізується вплив режиму на економіку та соціальні структури країни, а також на її міжнародні позиції, зокрема відносини зі США.

Ключові слова: Р. Трухільйо, диктаторський режим, культ особистості, політичні репресії, різанина «Петрушки», Домініканська республіка, економічна модернізація, США.

Svitlana Hodzhal, Tetiana Hul

Dictatorial Regime of R. Trujillo in the Dominican Republic

The article is devoted to an in-depth analysis of the dictatorial regime of Rafael Trujillo in the Dominican Republic, which lasted from 1930 to 1961 and became one of the brightest and most controversial pages in the history of Latin America. The work examines key aspects of Trujillo's rule, including the use of a repressive apparatus to suppress opposition and ensure political stability, the creation of a personality cult around the dictator, and the strategic political control that allowed him to maintain power for nearly three decades. The authors of the article analyze the impact of the Trujillo regime on the economy, social structures, and infrastructure of the country, as well as on relations with other states, in particular the United States, which supported the regime but at the same time had a significant influence on its fall.

Special attention is paid to the consequences of the dictatorship on Dominican society, especially in the context of restrictions on civil rights, violations of political freedoms, and repressions that affected different social classes. The article also examines the consequences of Trujillo's overthrow for the country's political stability, in particular, the importance of the first free elections and attempts at a transition to democracy. In addition, it analyzes how the legacy of the dictatorship influenced the further development of democracy in the Dominican Republic, as well as the formation of political memory of this period in modern society.

The conclusions emphasize that the study of this period is important for understanding the mechanisms of authoritarian regimes and their impact on societies. It also provides an opportunity to draw lessons for modern political regimes that may embark on the path of authoritarianism.

Keywords: R. Trujillo, dictatorial regime, personality cult, political repression, «Petrushka» massacre, Dominican Republic, economic modernization, the USA.

Диктаторський режим Рафаеля Трухільйо, що панував у Домініканській Республіці з 1930 по 1961 рік, є однією з найяскравіших і найсуперечливіших сторінок історії Латинської Америки. Ця епоха демонструє особливості становлення та функціонування авторитарних режимів у цьому регіоні, використання репресивного апарату, а також вплив особистості диктатора на політичний, економічний і соціальний розвиток країни. Сучасні виклики, пов'язані з піднесенням впливу не демократій, спонукають до глибокого аналізу подібних історичних прикладів. У контексті глобальної боротьби за права людини та протидії наступу авторитаризму дослідження спадщини таких режимів, як трухільйська диктатура, є надзвичайно важливим.

Диктаторський режим Р. Трухільйо привернув значну увагу дослідників, що сприяло формуванню обширної історіографії. Перші праці, написані за життя диктатора, носили пропагандистський

характер, підтримуючи його культ особи. Після його смерті у 1961 році дослідження стали критичними, викриваючи репресії, корупцію та інші злочини цієї диктатури.

Серед ключових праць – «Trujillo: The Death of the Goat» Бернарда Дідеріха, що аналізує методи управління та вбивство Р. Трухільйо, «The United States and the Fall of the Trujillo Regime» Марціна Фатальські про роль США у підтримці та поваленні режиму, а також книга Луїса Мартінеса-Фернандеса «Rafael L. Trujillo: Dictatorship and U.S. – Dominican Relations, 1904-1961», яка досліджує репресивний апарат і економічні аспекти співпраці з США.

Історіографія режиму охоплює політичні, економічні та соціокультурні аспекти, залишаючись важливою сферою досліджень, що відкриває нові грані цієї історичної постаті.

Метою статті є дослідження політичних, економічних і соціальних аспектів диктаторського режиму Рафаеля Трухільйо в Домініканській Республіці, а також оцінка його впливу на розвиток країни та її історичну спадщину.

Основними завданнями є аналіз передумов встановлення диктатури Р. Трухільйо, функціонування режиму та його впливу на політичну, соціальну й економічну ситуацію в Домініканській республіці, її позиції у міжнародних відносинах. Нашу увагу привернула також історична пам'ять про цей період.

З початком ХХ століття відродилася цукрова промисловість і багато американських інвесторів прибули в Домініканську республіку для налагодження ділових стосунків. У 1916 р., коли знову спалахнув безлад і протиборство політичних рухів, США втрутилися у внутрішні справи країни під приводом захисту від Німеччини, з якою США перебували в стані війни. Окупація Домініканської республіки тривала 8 років. США перебрали повний контроль над країною — розпустили збройні сили, встановили маріонетковий режим. Були запроваджені нові митні та податкові правила, котрі надавали більше прав американським інвесторам, які дедалі активніше інвестували в домініканську економіку. Попри це, американська окупація принесла період стабільності і економічного зростання, почала відбудовуватися інфраструктура і поповнилася державна скарбниця.

Корпус морської піхоти США побудував дороги, школи, комунікаційні та санітарні споруди та завершив інші проекти, а окупаційний уряд запровадив правові реформи, які дозволили американським цукровим компаніям розширити свою діяльність. Крім того, морські піхотинці змінили культурне життя країни, зокрема місцеве населення до бейсболу. Цей вид спорту з тих пір став національною пристрастю домініканців. Деякі домініканці різко відреагували на окупаційні сили, які свавільно взяли на себе контроль і часто зловживали своєю владою. Під час підготовки до відходу з острова морські піхотинці створили сучасну єдину військову поліцію, яка стала інструментом, за допомогою якого майбутні домініканські авторитарні влади захоплять владу [9].

Диктатура Р. Трухільйо була однією з найдовших, найжорстокіших і найабсолютніших у сучасності. Диктатор зберігав повний контроль над армією, призначав членів родини на ключові посади, в країні діяла суворая цензура, буденністю стали вбивства політичних опонентів, влада здійснювала розправу над тисячами гаїтянських іммігрантів. Клан Р. Трухільйо також домінував у церковній ієрархії, освітній системі, індустрії розваг. Диктатор наказав перейменувати Санто-Домінго на Сьюдад-Трухільйо. За роки свого правління він накопичив величезні статки, отримавши у власність практично все, до чого торкався – землю, авіакомпанії, торговельні монополії, більшість виробництв цукрової тростини [9].

Рафаель Леонідас Трухільйо Моліна народився 24 жовтня 1891 р., був третім з 11 дітей, в сім'ї робітників у Сан-Крістобалі (Домініканська республіка). Його мати походила із заможної гаїтянської родини, яка переїхала до Санто-Домінго під час Гаїті, фактично був метисом. Під час американської окупації Р. Трухільйо був соціальним аутсайдером, який представляв популістський виклик лібералам еліти, які правили з моменту здобуття незалежності, й їхній доктрині відкритих ринків та експортного сільського господарства, що перетворила економіку на монокультуру, засновану на цукрі, вирощеному для ринку США та переважно за допомогою робочої сили спочатку Вест-Індії, а пізніше гаїтян. Отримавши початкову освіту, він працював телеграфістом і охоронцем на плантації цукрової тростини [10]. Зрештою він одружився на місцевій дівчині Амінті Ледесма, з якою мав двох маленьких дочок: Одетту і Анакаону. Його маленька Одетта померла через те, що він не встиг доставити їй ліки, адже не було побудовано моста через річку (кошти на будівництво моста осіли у кишнях корумпованих чиновників) [11].

Після смерті доньки Р. Трухільйо приєднався до поліцейської гвардії та пройшов навчання у морських піхотинців США. Його військова кар'єра швидко просувалась вперед, і до 1927 р. він був призначений головнокомандувачем Національної армії. Р. Трухільйо був жорстоким солдатом, який використовував будь-яку нагоду, щоб катувати своїх підлеглих без жодного покарання з боку начальства. Коли Орасіо Васкес став президентом, він призначив Р. Трухільйо полковником Національної гвардії, а потім начальником домініканської поліції [5].

Р. Трухільйо захопив владу під час військового повстання проти президента О. Васкеса у 1930 р. З того часу і до свого вбивства через 31 рік Р. Трухільйо зберігав абсолютний контроль над Домініканською республікою через командування армією, призначаючи на посади членів родини та усуваючи багатьох своїх політичних опонентів. Він офіційно обіймав посаду президента у 1930-1938 рр. та знову у 1942-1952 рр. [9].

У 1930 р. повстанці здійснили переворот, а лідер заколотників Естрелья Уренья став тимчасовим президентом до виборів. Р. Трухільйо пообіцяв не балотуватися в президенти, але «передумав». Прихильники майбутнього диктатора вбивали лідерів опозиції, грабували будинки опонентів і викрадали репортерів газет, які виступали проти нього. Завдяки кампанії широкомасштабного терору та залякування з боку своїх прихильників Р. Трухільйо став президентом Домініканської республіки, і обіймав цю посаду ще майже 30 років, започаткувавши «еру Трухільйо» [5].

Упродовж декількох місяців після вступу на посаду президента столиця Санто-Домінго була практично зруйнована, а близько 2000 людей загинули внаслідок потужного урагану, який пронісся Домініканською республікою на початку вересня. Р. Трухільйо впровадив у країні воєнний стан і швидко почав розчищати сміття та відбудовувати місто. Через шість років він перейменував столицю на свою честь, перейменовано було також тисячі вулиць, пам'ятників і визначних місць по всій країні [8].

Під час його диктатури Р. Трухільйо приписували покращення санітарних умов, будівництво нових доріг, шкіл і лікарень і підвищення загального рівня життя народу. Він також позиціонував себе захисником природи і провадив екологічну політику, яку варто вважати передовою для того часу (наприклад, встановлено сувору заборону на вирубку лісу в лісистих районах). Але його практика отримання хабарів за всі контракти на громадські роботи та монополізація величезної кількості прибуткових галузей забезпечила те, що зростання економічного добробуту було непропорційно розподілено між його сім'єю, прихильниками та військовим персоналом [8].

Він монополізував деякі галузі економіки країни. У 1931 р. став власником видобутку та продажу солі, коли закрити операції з видобутку морської солі та змусив країну споживати сіль із копалень у Бараоні, які були під його контролем. Крім того, заволодів м'ясними магазинами в Санто-Домінго. Диктатор заборонив імпорту рису та дозволив споживання лише домашнього рису, який розповсюджувався однією з його багатьох приватних компаній.

Він контролював продаж і розповсюдження молочних продуктів через Центральний Лечераа (*кооператив, що займався виробництвом та постачанням молока і молочних продуктів в країні*). Мав монополію на вирощування і продаж тютюну. Зокрема, змусив власника Compañía Anónima Tabacalera продати йому акції компанії, а пізніше встановив майже повний контроль над нею.

Громадянам заборонялося ходити босоніж, і єдиним джерелом взуття була його приватна взуттєва фабрика (Домініканська фабрика взуття). Він наказав щорічно фарбувати кожен будинок, що гарантувало сталий прибуток від його компанії Dominican Paint.

У 1947 р., через сімнадцять років після того, як диктатор прийшов до влади, цукрова промисловість у Домініканській республіці належала ще здебільшого іноземцям. У 1948 р. Р. Трухільйо вирішив усунути цю «прогалину» в своїй корупційній економіці. Відтак було розпочато «рух» за «домініканізацію» цукрової промисловості. У випадку з цукровою промисловістю це означало використання політичної влади для монополізації ключового сектору, який був важливим джерелом прибутків у Домініканській республіці.

Р. Трухільйо розпочав свою інвазію в цукрову промисловість Домінікани з будівництва трьох центральних цукрових заводів: Ingenio Río Haina у 1949 р., Ingenio Catarey у 1950 р. та Ingenio Esperanza у 1954 р. Після цього придбав дев'ять інших у іноземних власників, як правило, за ціною, нижчою від ринкової. Всупереч поширеній думці, Ingenios були придбані Р. Трухільйо, а не націоналізовані державою. Корпоративна структура, створена диктатором, була складною, і хоча загальну структуру

можна встановити, деталі, як правило, залишаються незрозумілими. Цукрові корпорації, якими володів Р. Трухільйо, були дуже прибутковими. Вони принесли прибуток у 73 мільйони доларів США лише у період між 1953 і 1957 роками. На момент його смерті в 1961 р. його особисті холдинги, пов'язані з цукровою промисловістю, включали дванадцять цукрових заводів [6].

Щодо банківської справи, то він відкрив банк для обробки державних чеків. Банком керувала його дружина, і державні службовці могли отримати зарплату наперед після сплати комісії. Відбулися зміни також у страховій сфері. Він «купив» акції страхової компанії, а потім перейменував її в «Сан-Рафаель». Крім того, отримував значні комісійні за кожну концесію підряду на будівництво громадських робіт. Не зважаючи на монополізацію фінансової сфери, Р. Трухільйо зміг виплатити зовнішній борг, досягнувши взаєморозуміння із США. У 1940 р. після багатьох років переговорів зі Сполученими Штатами був підписаний Договір Трухільйо-Халл, який пізніше ратифіковано 15 лютого 1941 р. Договір змінив частину рішення, прийнятого Конвенцією в 1924 р., і повернув контроль над Домініканською митницею владі республіки. Однак в угоді було зазначено, що кошти, зібрані домініканською владою, повинні були бути депоновані в Санто-Домінго в головному відділенні Національного міського банку Нью-Йорка. Останній мав повноваження розподіляти доходи між домініканським урядом та іноземними кредиторами. Ця угода, створення Banco de Reservas (Банку резервів) у 1941 р. та збільшення бюджетних надходжень через зростання національних товарів на міжнародних ринках, викликане Другою світовою війною, дали початок процесу реорганізації державних фінансів і до 21 липня 1947 р. зовнішній борг був сплачений [7].

Наступне також було частиною його особистого багатства: лікєро-горілчанний завод La Altagracia, Домініканська індустріальна компанія, Нафтопереробний завод бавовняної олії, Домініканська вітряні млини, Домініканська цементна фабрика, Фабрика мішків і шнурів, Скляна фабрика, Національна паперова промисловість, Atlas Commercial Co., Caribbean Motors, Домініканська республіканська авіаційна компанія, Read Hardware Store, газета La Nacion, Mahogany Industry, Sawmill Santelises, Dominican Shipping Company та Niguas Industries [5]. Наприкінці свого життя Р. Трухільйо контролював близько 80% промислового виробництва, на його клан працювало 60% економічно активного населення країни.

Оскільки національна економіка була справді його особистою економікою, Р. Трухільйо наполював на впровадженні більш ефективних способів господарювання. Він продовжував політику розвитку сільського господарства, розпочату урядом під час окупації та підтримувану його попередником О. Васкесом. Таким чином просував програму сільськогосподарської колонізації та обробки десятків тисяч гектарів земель, які раніше були занедбаними. Сільськогосподарське виробництво зросло в усіх областях, і країна стала самодостатньою у вирощуванні рису, кукурудзи, бобів та інших продуктів. Наприкінці 1950-х років цукор, кава, какао та тютюн становили 90% домініканського експорту [5].

Ціла низка галузей (виробництво харчової олії, цементу, напоїв, лікерів, паперу, ковбас, обробленого молока, цвяхів, пляшок, скла, кави, м'яса, шоколаду, цукерок, мармуру, ліків, хліба, фарби, мішків та шнурів, трикотажних виробів) входили до складу особистої імперії Р. Трухільйо.

Величезний план громадських робіт, реалізований протягом тридцяти років його диктатури, зростаюча модернізація міст і містечок, які були забезпечені електрикою, акведуками, медичними центрами та школами, а також розташування промислових підприємств у містах (зокрема в Санто-Домінго) сприяли цьому. До зміни демографічної моделі спонукало переселення багатьох сільських сімей у міста. У 1930 р. в селі проживало 84% мешканців країни, а в 1960 р. – вже 60% [5].

Загалом якість життя середньостатистичного домініканця під час правління Р. Трухільйо покращилася. Бідність зберігалася, але економіка розвивалася, зовнішній борг зник, валюта залишалася стабільною, а середній клас розширювався. Проекти громадських робіт покращили дорожню систему та портові споруди; були побудовані аеропорти та громадські будівлі; створено систему народної освіти, а рівень неписьменності знизився. Ці успіхи могли бути досягнуті ще більшою мірою за чужого демократичного уряду, але для домініканців, які не мали досвіду роботи з таким урядом, результати під керівництвом Р. Трухільйо були вражаючими. Хоча він ніколи не перевіряв свою особисту популярність на вільних виборах, деякі спостерігачі вважають, що Р. Трухільйо міг би отримати більшість голосів аж до останніх років своєї диктатури [1].

І все ж його правління було жорстоким. У той час як сумнозвісні чорні Фольксваген-Жуки або машини таємної поліції, бродили вулицями, збираючи ймовірних ворогів держави для ув'язнення,

тортур і страт, Р. Трухільйо проводив низку непостійних і часто суперечливих політик. У той час як диктатор залишив двері Домініканської республіки широко відкритими для іммігрантів з Азії та Європи (включаючи євреїв, які втікали з Європи під час Другої світової війни), він також спостерігав за вбивством десятків тисяч гаїтянських іммігрантів у тому, що було названо «різаниною Петрушки» [3].

У 1938 році президент США Франклін Д. Рузвельт закликав представників 32 країн зібратися в Евіан-ле-Бен (Франція), щоб розробити план допомоги єврейським біженцям у Європі. Жодна велика країна не зробила значного кроку, а більшість взагалі нічого не зробила. Єдиним лідером, який прислухався до заклику, був генерал Рафаель Леонідаз Трухільйо, диктатор Домініканської республіки, який запропонував втікачам від нацистського терору 100 000 віз і 26 000 акрів землі [12].

Проте доброзичливе запрошення Р. Трухільйо насправді було нічим іншим, як цинічною спробою виправити свій імідж. На початку жовтня 1937 р., всього за кілька місяців до зустрічі в Евіані, Р. Трухільйо санкціонував кампанію етнічних чисток уздовж домінікано-гаїтянського кордону з метою знищення темношкірих гаїтян. Епізод відомий як «різанина Петрушки» через широко розповсюджену (хоча, можливо, апокрифічну) історію про те, що для перевірки, чи були ті, хто перебував на кордоні, домініканцями чи гаїтянами, солдати просили їх сказати «регеїл» (що іспанською означало «петрушка») – слово, яке гаїтяни знали, однак мали труднощі з вимовою. Ця різанина тривала близько двох тижнів, у результаті чого загинуло близько 25 тис. людей. Покаранням за звірства стала угода, згідно з якою уряду Гаїті було виплачено мізерні 525 000 доларів США [8].

Таким чином, план, який Р. Трухільйо представив в Евіані через кілька місяців, був спробою повернути собі милість світу. Не випадковою відтак була його пропозиція європейським євреям «відбілити» країну – та сама расистська мета різанини в Петрушки – шляхом залучення відповідних холостяків, чия шкіра, принаймні за домініканськими стандартами, була білою. Критерії прийнятності, які включали перевагу самотнім молодим чоловікам і фермерам, обмежили кількість заявників, у результаті чого через два роки прибуло лише кілька сотень людей. Лише деякі залишилися назавжди.

Р. Трухільйо використовував численні інструменти, щоб тримати в покорі не тільки своїх політичних противників і все населення, але навіть своїх власних пособників. Серед цих інструментів виділяються армія, Служба військової розвідки (SIM), такі групи, як Університетська гвардія, Молодь Трухільїста, а також такі механізми, як зобов'язання приєднатися до його політичної партії – Partido Dominicano, обов'язкова військова служба та вся шкільна система. Одна з його основних стратегій полягала в проникненні в повсякденне життя громадян через мережу «калієсів» або шпигунів, які робили все, щоб отримати прихильність «Джефе» (Вождя). Однак найбільшим його досягненням було поставити кожного громадянина перед постійною дилемою: чи активно співпрацювати з режимом, чи викрити себе та бути класифікованим як «desafecto» (супротивник) і понести наслідки [7].

Під час свого тридцятилітнього правління він здобув жахливу славу одного з найжорстокіших латиноамериканських диктаторів. Систему, створену Р. Трухільйо, іноді називають «Бонапартистською». Але насправді Р. Трухільйо створив тоталітарний режим, який можна прирівняти до радянської комуністичної диктатури. Його режим мав надзвичайно особистий характер. Він ставився до країни як до своєї і своєї родини приватної власності. У цьому сенсі Р. Трухільйо можна порівняти з іншими латиноамериканськими (або, точніше, центрально-американськими) диктаторами, такими, як «Тато Док» Ф. Дювальє з Гаїті та А. Сомоса з Нікарагуа. Усі вони використовували свою владу не лише для того, щоб повністю домінувати над політикою, а також отримати власність і найцінніші активи національні економіки [2, р.9].

Стовпи диктатури були досить типовими: бюрократія, армія і таємна поліція. Після ліквідації всіх незалежних політичних рухів за кілька років свого правління Р. Трухільйо встановив однопартійну систему. Він зберігав вигляд демократії та її найважливішого інституту – виборів. Зрозуміло, однак, що жодне виборче голосування протягом тридцяти років його правління не було вільним. Через деякий час Р. Трухільйо намагався зміцнити свій імідж демократичного лідера, пішовши у відставку з посади президента. Посаду спочатку зайняв його брат Гектор, а пізніше він призначив Хоакіна Балагера на посаду глави держави. Балагер був однозначно маріонетковим президентом, але висування людини з-поза родини Трухільйо слугувало покращенню іміджу режиму [2, р. 9].

14 червня 1959 р. почалося невдале вторгнення з метою повалення режиму Р. Трухільйо. Того дня літак з домініканськими маркуваннями вилетів з Куби і приземлився в Центральній Кордильєрі в Домініканській республіці. На борту було 225 осіб на чолі з домініканцем на ім'я Енріке Хіменес Мойя та кубинцем на ім'я Деліко Гомес Очоа, обидва з яких були друзями Ф. Кастро. Сили вторгнення склалися з людей з різних країн Латинської Америки та Іспанії. У вторгненні брали участь також громадяни США. Як тільки заколотники висадилися, їх зустріли солдати домініканської армії, і 30–40 чоловік втекли [5].

Через тиждень інша група заколотників сіла на дві яхти і була супроводжена кубинськими канонерськими човнами до Грейт-Інагуа на Багамах, прямуючи до домініканського узбережжя. Натомість групу помітили домініканські солдати, які рознесли яхту на шматки. Р. Трухільйо наказав своєму синові Рамфісу очолити полювання на заколотників, і незабаром вони були схоплені. Лідерів вторгнення підняли на борт літака Домініканських ВПС, а потім виштовхнули звідти в повітрі, і таким чином стратили їх [5].

Насправді ця змова була керована багатьма лідерами опозиції всередині країни. Р. Трухільйо звинуватив Ф. Кастро в тому, що він був організатором змови проти його влади. З часом Р. Трухільйо розробив план вторгнення на Кубу (який так і не був реалізований) та спровокував своїх прихильників пограбувати кубинське посольство в столиці країни Сьюдад-Трухільйо. Згодом Куба розірвала дипломатичні відносини з Домініканською Республікою [5].

Незважаючи на суворі заходи, які Р. Трухільйо вжив, щоб захистити свою владу, внутрішня опозиція продовжувала зростати протягом останніх років його режиму, і він також зазнав значного зовнішнього тиску з метою лібералізації свого режиму. Опозиція зміцніла наприкінці 1950-х років, коли таємна поліція ув'язнювала та катувала ще більшу кількість незгодних. Тим часом Р. Трухільйо ставав дедалі більш параноїком, особливо після того, як виявив, що уряди Куби та Венесуели підтримували змови проти нього. Так, вдень 10 серпня 1959 р. кілька десятків домініканок і кубинок зібралися на вулицях Гавани. Одягнені в чорне, наче прямували на похорон, вони демонстративно «оплакували» політичну ситуацію в сусідній Домініканській республіці. Зокрема, вони націлили на диктатора Р. Трухільйо, назвавши його «Шкалом Карибського моря». Коли вони маршували вулицями з плакатами та відвідували редакції газет, то зосереджували увагу на їхній особливій боротьбі жінок за права. На їхніх плакатах було написано: «Домініканські жінки підтримують революційний уряд»; «Ми просимо про вигнання Трухільйо з ОАД» і «Ми представляємо скорботу про вбивства, вчинені Трухільйо» [4].

На початку 1940-х років виникли різні таємні організації та профспілки: Домініканська демократично-революційна партія (1943 р.), Революційна партія молоді (1944 р.), Партія патріотичних і революційних союзів, Соціалістична народна партія (1946 р.), Федерація місцевої праці (створена Маурісіо Баез), Домініканський визвольний рух (MLD). Хуан Бош, Хуан Ісідро Хіменес Грульон, Хуансіто Родрігес, Мігель Анхель Рамірес, Орасіо Хуліо Орнес Коїску, Туліо Арвело, Роландо Мартінес Бонілья та Мігель Анхель Феліз Арцено – ось деякі з імен домініканців, які протистояли диктатурі з вигнання [7].

Домініканський диктатор почав втрачати підтримку в армії. Наслідком цих змін стало послаблення контролю за опозицією, а це сприяло організації його вбивства, коли він їхав на свою ферму в Сан-Крістобаль. Багато з ймовірних убивць, включаючи генерала Дж. Т. Діаса, були згодом схоплені та страчені [9].

О 10 годині вечора Р. Трухільйо та його водій поїхали до ферми. Вбивці вибрали ділянку дороги, яка була найменш відвідуваною, і коли машина Р. Трухільйо проїхала їх, убивці відкрили вогонь, пронизавши автомобіль майже 30 кулями. Водій диктатора спробував відкрити вогонь у відповідь з автомата. Тяжко поранений Р. Трухільйо виліз з машини. У диктатора не було шансів. Він помер на місці. Змовники поклали тіло Р. Трухільйо в багажник автомобіля і припаркували його в двох кварталах від американського консульства [5].

Після вбивства Р. Трухільйо особи, причетні до цього, втекли в різні куточки країни, сподіваючись уникнути масштабного полювання, яке незабаром мало на них розпочатися. Сподівання змовників на переворот після смерті Ф. Трухільйо були марними. Його син-садист і спадкоємець Рамфіс зайняв президентство та схопив усіх змовників. Їх стратили без належного суду, а деяких з них згодували акулам [5].

Після смерті Р. Трухільйо Домініканська республіка перетворилася на арену боротьби між різними політичними групами, серед яких Національний союз громадян (UCN), Революційна домініканська партія (PRD) під керівництвом Хуана Боша, Революційна авангардія (VRD) на чолі з Орасіо Орнесом, та лівий Рух 14 червня (MR-14J) під керівництвом Мануеля Тавареса.

Політичні сили поділялися на три напрямки. Один з них виступав за збереження принципів режиму Ф. Трухільйо, інший домагався встановлення в країні демократії, третій сповідував прихильність до Куби та намагався реалізувати в Домініканській республіці кубинську суспільно-політичну модель. Після смерті диктатора Хоакін Балагер став президентом, але тиск громадськості змусив його створити Державну раду 1 січня 1962 р. Її очолив Х. Балагер, якого згодом замінив Рафаель Ф. Бонеллі. Цей уряд організував перші вільні вибори за 30 років. А вже на виборах 20 грудня 1962 р. переміг Хуан Бош, який 27 лютого 1963 року став президентом. Його демократичні реформи та ліберальна Конституція викликали опір консервативних сил, підтриманих США. Через загрозу комунізму ці сили об'єдналися для повалення уряду Боша. Як наслідок, 25 вересня 1963 р. стався переворот, який привів до влади репресивний Тріумвірат, очолений Дональдом Рідом Кабралом [7].

Диктаторський режим Р. Трухільйо в Домініканській республіці залишив неоднозначний слід в історії країни. Його правління, яке тривало понад три десятиліття, відзначалося жорстокими репресіями, культом особи та зловживанням владою. Незважаючи на економічні досягнення та модернізацію інфраструктури, які часто згадуються серед позитивних аспектів його правління, ці здобутки були досягнуті ціною масових порушень прав людини, політичних переслідувань і встановлення системи тотального контролю. Режим Р. Трухільйо став символом диктатури, де особисті інтереси правителя превалювали над національними. Його правління також підкреслює важливість міжнародного втручання та підтримки демократичних сил у боротьбі з автократією. Досвід цієї епохи засвідчує, що стійкі зміни можливі лише через утвердження демократичних принципів, верховенство права та повагу до прав людини. Сьогодні спадщина Домініканської республіки часів правління Ф. Трухільйо є важливим історичним уроком для країн, які стикаються з викликами авторитаризму, та нагадуванням про ціну, яку суспільство платить за диктатуру.

Список використаних джерел та літератури:

1. Dominican Republic – THE ERA OF TRUJILLO. Country Studies. URL: <https://countrystudies.us/dominican-republic/11.htm> (date of access: 16.12.2024).
2. Fatafsk M. The United States and the Fall of the Trujillo Regime. *Journal of American Studies*. Cambridge, 2013. P. 7-18.
3. Gorgani D. The Legacy of Trujillo. Kiva. URL: <https://www.kiva.org/blog/the-legacy-of-trujillo> (date of access: 19.12.2024).
4. Intimate Violations: Women and the Ajusticiamiento of Dictator Rafael Trujillo, 1944-1961. The Americas. Cambridge Core. URL: <https://www.cambridge.org/core/journals/americas/article/abs/intimate-violations-women-and-the-ajusticiamiento-of-dictator-rafael-trujillo-19441961/DA58CD9173EB3017F791E41B0F03899D> (date of access: 23.11.2024).
5. Kross P. The CIA Assassination of Rafael Trujillo. Warfare History Network. URL: <https://warfarehistorynetwork.com/article/the-cia-assassination-of-rafael-trujillo/> (date of access: 23.11.2024).
6. Rafael L. Trujillo. URL: <https://www.jaimemontilla.com/rafael-l-trujillo> (date of access: 10.01.2025).
7. Rafael Leonidas Trujillo. Dominicana Online – El Portal de la República Dominicana. URL: <https://www.dominicanaonline.org/en/historia/trujillo/> (date of access: 23.11.2024).
8. Rafael Trujillo. Children, Facts & Death. HISTORY. URL: <https://www.history.com/topics/1960s/rafael-trujillo> (date of access: 12.11.2024).
9. The Editors of Encyclopaedia Britannica. Rafael Trujillo | dictator, dictator-for-life, military leader | Britannica. Encyclopedia Britannica. URL: <https://www.britannica.com/biography/Rafael-Trujillo> (date of access: 20.10.2024).
10. "The Rise of Trujillo" by Lauren Derby, Ph.D. Haiti An Island Luminous. URL: <https://islandluminous.fiu.edu/part09-slide04.html> (date of access: 20.10.2024).
11. Why did no one help DR during Trujillo's regime? URL: <https://www.quora.com/Why-did-no-one-help-DR-during-Trujillos-regime> (date of access: 23.11.2024).
12. Wucker M. The Dominican Republic's Shameful Deportation Legacy. Foreign Policy. URL: https://foreignpolicy.com/2015/10/08/dominican-republic-haiti-trujillo-immigration-deportation/#cookie_message_anchor (date of access: 23.11.2024).